

Landsforeningen for oppsøkende
sosialt ungdomsarbeid

Det kongelige helse- og omsorgsdepartement
Postboks 8011 Dep
0030 Oslo

Oslo, 27.02.2011

HØRINGSUTTALELSE

- ENDRING AV PRIORITERINGSFORSKRIFTEN – HELSEHJELP TIL PERSONER SOM OPPHOLDER SEG ULOVLIG I LANDET

Landsforeningen for oppsøkende sosialt ungdomsarbeid (LOSU)¹ er interesseorganisasjonen til de kommunale oppsøkende ungdomstjenestene i Norge. Disse benevnes ofte som utekontakter, uteseksjoner etc. og har et særlig ansvar overfor sårbar ungdom som av forskjellige årsaker har utfordringer knyttet til sosial integrering.

LOSU sine medlemmer kommer i økende grad i kontakt med unge personer uten lovlig opphold i Norge, og ønsker derfor å uttale seg om enkelte punkter i departementets forlag til endringer i prioriteringsforskriften som omhandler rett til helsehjelp for personer i denne situasjonen.

Helsehjelp til barn

Departementet viser til Barnekonvensjonens artikkel 24 nr. 1 som slår fast at *"barn har rett til å nyte godt av den høyest oppnåelige helsestandard og til behandlingstilbud for sykdom og rehabilitering"* og at partene til konvensjonen *"skal bestrebe seg på å sikre at ingen barn fratras sin rett til slike helsetjenester"*. Departementet foreslår likevel at barn uten lovlig opphold sin rett til helsehjelp skal begrenses noe i forhold til andre barn. Vi mener at dette strider mot det grunnleggende ikke-diskrimineringsprinsippet i menneskerettighetskonvensjonene. Det foreslås at det må tas med i vurderingen at barnet er ulovlig i landet og således forutsettes å forlate det i løpet av kort tid, og at behandlinger som uten særlige konsekvenser kan utsettes derfor skal falle utenfor retten til helsehjelp.

Mindreårige barn er som oppholder seg ulovlig i Norge enten sammen med sine omsorgspersoner eller alene, er i en svært sårbar situasjon. Det er store psykiske belastninger knyttet til det å leve ulovlig i landet og eventuelt frykte kontakt med myndigheter, uttransportering m.m. I tillegg vil ofte personer i denne situasjonen leve i en situasjon med dårlige (og ofte helseskadelige) boforhold, ustabilitet/stadige flyttinger, fattigdom osv., og de kan være i risiko for utnyttelse og for å knytte seg til risikomiljøer relatert til rus og/eller kriminalitet. Det er all grunn til å anta at denne gruppen allerede har en høy terskel for å oppsøke helsehjelp. Myndighetene bør derfor, i stedet for å begrense barnas rett til helsetjenester, legge forholdene til rette for at de i større grad enn i dag oppsøker og tar imot helsehjelp. I tillegg til *øyeblikkelig* og *nødvendig* helsehjelp, bør barn ha tilgang til hele spekteret av helsetjenester, inkludert forebyggende helsetiltak.

¹ (tidl. Landsforeningen for utekontakter (LUK))

Finansiering og betaling

Departementet foreslår ingen endringer når det gjelder finansiering og betaling av helsehjelp til gruppen, noe som innebærer at personer uten lovlig opphold som hovedregel skal betale for den helsehjelp de mottar. Det skal sikres at personer som ikke er betalingsdyktige alltid skal få nødvendig helsehjelp ved at det ikke skal kreves forhåndsbetaling for helsehjelp som haster. Betalingskravet vil inndrives i etterkant etter vanlige regler, og dersom vedkommende pasient ikke betaler må dette tapsskrives hos den enkelte tjenesteyter.

Mange av de som befinner seg ulovlig i Norge, antakeligvis langt de fleste, vil ha store problemer med å betale "full pris" for nødvendige helsetjenester. Dette vil antakeligvis gjøre terskelen for å oppsøke helsevesenet i forhold til nødvendige helsetjenester høyere, og kan derved medvirke til alvorlige helsemessige konsekvenser for enkelte. Personer som allerede befinner seg i en svært vanskelig økonomisk situasjon vil få sin økonomiske situasjon ytterligere forverret. At økonomiske tap skal dekkes av den enkelte tjenesteyter kan i enkelte tilfeller også medvirke til en restriktiv praksis (i tvilstilfeller) når det gjelder vurderinger av om personer uten lovlig opphold har rett til helsetjenester, da det får store økonomiske konsekvenser for tjenesteyter dersom pasienten ikke har mulighet til å betale for kostbar behandling.

Andre europeiske land har etablert refusjonsordninger for personer med ulovlig opphold². Departementet oppfordres til å se på muligheten for å opprette tilsvarende fond i Norge, der tjenesteyter kan søke refusjon for helsehjelp gitt til personer uten lovlig opphold og uten betalingsevne.

Annet:

LOSU ønsker også å komme med et par relaterte innspill som ikke er direkte behandlet i departementets høringsnotat.

- I tillegg til en klargjøring av hvilke rettigheter til helsehjelp personer uten lovlig opphold har, oppfordrer vi departementet til å utarbeide en strategi for hvordan man kan sikre at den enkelte ansatte i helsevesenet er kjent med dette regelverket. Dette gjelder også asylsøkere og andre migranternes rettigheter på området.
- LOSUs medlemstjenester er i kontakt med flere asylsøkere og personer uten lovlig opphold som har utviklet alvorlig rusavhengighet. I flere tilfeller har disse fått avslag på avrusning og rusbehandling. I et tilfelle fikk en ung asylsøker (som jo har lovlig opphold og således skal ha rett til behandling i spesialisthelsetjenesten) ikke innvilget rett til avrusning. I et annet tilfelle ble en person uten lovlig opphold først innvilget pasientrettigheter i forhold til avrusning og behandling, grunnet svært alvorlig rusproblematikk (injiserende heroinmisbruker med gjentatte overdoser), men fikk deretter avslag på behandlingsplass hos tre ulike helseinstitusjoner. I begge tilfeller ble det henvist til oppholdsstatus som grunnlag for avslaget.

Vi mener at det i tilfeller ved alvorlig rusavhengighet vil være behov for avrusning som "øyeblikkelig helsehjelp" og at ytterligere rusbehandling kan være "nødvendig helsehjelp" som også personer uten lovlig opphold kan ha behov for. Det ser for oss ut som om det kan være behov for å klargjøre dette.

² Kirkens Bymisjon Oslo (2008): *Papirløse migranter. En undersøkelse av situasjonen for mennesker uten lovlig opphold i Norge, og humanitære tiltak for denne gruppen i andre europeiske land*

Med vennlig hilsen

Line Ruud Vollebæk,
Styreleder

Landsforeningen for Oppsøkende Sosialt Ungdomsarbeid (LOSU)
E-post: line@losu.no - Tlf.: 975 89 688

Tittel